

+

ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО

Факультет дошкільної і початкової освіти
імені Валентини Волошиної
Кафедра початкової освіти

ДИПЛОМНА РОБОТА

на тему: **«Педагогічні умови формування готовності дитини
до школи»**

Студентки: 2 курсу, МАП групи

Освітньої програми:

Початкова освіта.

Спеціальності 013 Початкова освіта

Галузі знань 01 Освіта / Педагогіка

Ступеня вищої освіти магістр

Авксентюк Вікторії Андріївни

Науковий керівник:

кандидат педагогічних наук,

доцент Казьмірчук Наталя Степанівна

Розширена шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Члени комісії _____

(підпис) (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПІДГОТОВКИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО НАВЧАННЯ У ШКОЛІ	9
1.1. Готовність дитини до школи як психолого-педагогічна проблема	9
1.2. Складові компоненти поняття «готовність до школи».....	20
1.3. Стан готовності старших дошкільників до навчання у школі (за результатами констатувального експерименту)	33
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДИТИНИ ДО ШКОЛИ.....	50
2.1. Педагогічні умови ефективної підготовки дітей старшого дошкільного віку до навчання у новій українській школі.....	50
2.2. Партнерська взаємодія з батьками – запорука успішної підготовки дитини до школи.....	56
2.3. Особливості реалізації наступності і перспективності між ЗДО і початковою школою.....	64
2.3. Методичні рекомендації батькам щодо підготовки дітей до навчання у школі	76
ВИСНОВКИ.....	86
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	92
ДОДАТКИ.....	98

ВСТУП

Обраний Україною шлях до європейської інтеграції, зумовлює необхідність системних реформаційних процесів в освітній галузі. Концепція Нової української школи стала орієнтиром на шляху гуманізації та демократизації освітнього процесу закладів загальної середньої освіти. У цьому контексті особливо гостро постала проблема підготовки дітей до навчання у новій українській школі.

Вступ до школи означає для дитини новий досить важкий етап у житті, пов'язаний з новими правилами та обов'язками, незвичним характером відносин з дорослими (педагогами) і однолітками, зміною режиму дня, провідного виду діяльності, соціального статусу (школяр) і т.д.. Процес адаптації дитини до навчання у школі залежить передусім від її рівня готовності.

Аналізуючи науково-педагогічну літературу з проблеми дослідження, можемо констатувати, що існує декілька понять, які є актуальними для нас, зокрема це «підготовка дитини до школи», «готовність» і «шкільна зрілість». Не існує єдиних підходів до тлумачення цих понять, проте, на нашу думку, між ними існує тісний взаємозв'язок, зокрема перший етап – *підготовка до школи* - це комплекс педагогічних заходів, спрямованих на загальний розвиток дитини (фізичний, психічний, розумовий, емоційний, морально-вольовий, соціальний); створення передумов для формування основ загальнонавчальних умінь та навичок (організаційних, інтелектуальних, комунікативних), які забезпечили б дитині цілісний особистісний розвиток як суб'єкта майбутньої навчальної діяльності. Результатом процесу підготовки є *готовність дитини* до шкільного навчання. А *шкільна зрілість* дошкільника - це прийнятний рівень фізичного й психічного розвитку дитини, що забезпечує її адекватне пристосування до умов шкільного навчання.

Проблема підготовки дітей до школи знайшла широке відображення у зарубіжному й вітчизняному педагогічному досвіді. Її вивчення започатковано класиками психології і педагогіки (Л. Виготський, О. Запорожець, Г. Костюк,

О. Леонтьєв, Ж. Піаже, К. Ушинський, Ф. Фребель). У працях розкрито окремі психологічні, педагогічні і методичні аспекти зазначеної проблеми (Т. Кондратенко, В. Котирло, Г. Кравцов, Н. Пушкін, Є. Сапогова, К. Щербакова, F. Nylor, Y. Ossola, D. Cadman, D. Wilson, L. Miller, G. Cummings); обґрунтовано систему організованих занять у дитячому садку (О. Усова, Ф. Сохін); розроблено методику розвитку компонентів навчальної діяльності на спеціальних заняттях із дошкільниками (Л. Артемова, Л. Венгер, А. Давидчук, Т. Доронова, П. Лучанська); досліджено різні структурні компоненти готовності дитини до школи (М. Безруких, І. Дубровіна, Я. Коломінський, Р. Нємов, Є. Панько); з'ясовано роль сім'ї в цьому процесі (О. Доукіна, В. Тостовий, S. Valter, A. Rydell, D. Cookson, M. Roussey, I. Senecal, V. Stein та ін.).

Досить часто постає питання, хто є відповідальним за процес підготовки дитини до школи: заклади дошкільної освіти, батьки чи школа? Згідно Закону України «Про освіту» відповідальність за

Важливу роль у формуванні готовності дитини до шкільного навчання відіграє сім'я дошкільника. Від того, які традиції прийняті в сім'ї, яке місце займає майбутній школяр, яка виховна лінія членів сім'ї по відношенню до нього, залежить дуже багато. Під керівництвом батьків дитина набуває свій перший життєвий досвід, елементарні відомості про навколишню дійсність, вміння і навички життя в суспільстві. Батьки висувають до дошкільного закладу освіти високі вимоги щодо підготовки дитини до школи, проте вони переважно зацікавлені у розвитку її інтелектуальної готовності. Завдання вихователів полягає в тому, щоб через ефективні форми співпраці переконати батьків, що поряд з розумовим розвитком дітей важливо не меншу увагу приділяти зміцненню їхнього здоров'я, забезпеченню психологічного благополуччя, стимулюванню інтересу до пізнання, мотивації до навчання, тобто рівномірному розвитку усіх компонентів готовності дитини до школи.

Актуалізація проблем сучасної української школи, зумовлена трансформаційними процесами у суспільно-політичній, економічній, культурно-духовній та особистісній сферах. Вона полягає передусім у

переосмисленні змісту та характеру взаємодії усіх ланок освіти, у тому числі дошкільної та початкової.

Новий всплеск інтересу дослідників до даної тематики був пов'язаний із започаткуванням навчання у початковій школі із 6-річного віку, потім переходом на 12 річний термін навчання у закладах загальної середньої освіти, а тепер - із реформуванням початкової школи, зокрема впровадженням концепції НУШ. В даному аспекті є чимало питань, які ще потребують дослідження, зокрема це питання педагогічних умов формування готовності дитини до школи, що й зумовило вибір теми нашої роботи - «Педагогічні умови формування готовності дитини до школи».

Об'єкт дослідження – процес підготовки дітей дошкільного віку до навчання у школі.

Предмет дослідження – педагогічні умови формування готовності дитини до школи відповідно до вимог НУШ.

Мета дослідження: виокремити та обґрунтувати педагогічні умови формування готовності дитини до школи в умовах сьогодення.

Відповідно до об'єкта, предмета, мети дослідження визначено такі **завдання:**

1. Проаналізувати психолого-педагогічну та методичну літературу з проблеми дослідження.
2. Дослідити стан готовності старших дошкільників до навчання у школі та рівень педагогічної культури батьків.
3. Виокремити й обґрунтувати педагогічні умови формування готовності дитини до школи.
4. Підготувати методичні рекомендації батькам майбутніх першокласників щодо підготовки до школи.

Гіпотеза дослідження ґрунтується на припущенні, що рівень готовності дітей дошкільного віку до систематичного навчання у школі суттєво підвищиться за умов:

- оновлення і якісного удосконалення змісту дошкільної освіти заснованого на формуванні широкого кола компетентностей, потрібних для успішного навчання у сучасній школі;
- реалізації наступності та перспективності між ЗДО і початковою школою;
- встановленні партнерської взаємодії між педагогами закладів дошкільної освіти і батьками;
- створенні у ЗДО сучасного освітнього середовища, яке забезпечить необхідні умови, засоби і технології для підготовки дошкільника до навчання у школі;
- готовності вихователя до організації освітнього процесу на основі компетентнісного підходу і здатності реалізовувати наступність і перспективність між ЗДО і початковою школою.

Методи дослідження: *теоретичні:* аналіз, порівняння, синтез, класифікація та узагальнення наукових джерел із проблеми дослідження; вивчення педагогічного досвіду, програмних документів; *емпіричні:* спостереження, опитування, аналіз продуктів творчої діяльності дітей, констатувальний експеримент.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що:

- *уперше* виокремлено і теоретично обґрунтовано педагогічні умови формування готовності дитини до школи;
- *уточнено* ключові поняття проблеми дослідження «підготовка дитини до школи», «готовність до школи», «шкільна зрілість»;
- *встановлено* зв'язок між рівнем готовності дитини до школи та рівнем її адаптації;
- *уточнено* характеристики компонентів, критеріїв та рівнів патріотичної вихованості молодших школярів.

Практичне значення дослідження:

- *досліджено* рівень готовності старших дошкільників до навчання в умовах НУШ;

- проаналізовано зарубіжний та вітчизняний досвід підготовки дітей до навчання у школі;
- здійснено аналіз оновленого Базово компонента дошкільної освіти і Державного стандарту початкової освіти на відповідність принципам наступності та перспективності;
- розроблено методичні рекомендації батькам майбутніх першокласників щодо особливостей підготовки їхньої дитини до школи.

База дослідження. Констатувальний експеримент було проведено на базі комунального закладу "Дошкільний навчальний заклад №*** Вінницької міської ради". У дослідженні взяли участь 28 дітей старшого дошкільного віку і 14 батьків.

Апробація результатів дослідження здійснювалась на:

- 1) V Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю «Інклюзивна освіта як індивідуальна траєкторія особистісного зростання дитини з особливими освітніми потребами» (ВДПУ імені М.Коцюбинського, листопад 2021).
- 2) VI Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти», Вінниця. (ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 2022).

Публікації.

1. Авксенюк Вероніка. ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДИТИНИ ДО ШКОЛИ ЗАСОБАМИ ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. *Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти: збірник матеріалів VI Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції.* (Вінниця, ВДПУ імені Михайла Коцюбинського, 6-7 липня 2022 р.) / за ред. Н.О. Пахальчук; О.П. Демченко; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, факультет дошкільної і початкової освіти імені Валентини Волошиної. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі Поділля, 2022. Вип. 11. 441-446.

2. Авксентюк Вероніка Андріївна. Мій майбутній першокласник: *методичні рекомендації педагогам і батькам*. Вінниця, 2022. 67 с.

Структура дослідження. Робота складається зі вступу, двох розділів; висновків, списку використаних джерел та додатків.

ВИСНОВКИ

Актуалізація проблем сучасної української школи, зумовлена трансформаційними процесами у суспільно-політичній, економічній, культурно-духовній та особистісній сферах. Вона полягає передусім у переосмисленні змісту та характеру взаємодії усіх ланок освіти, у тому числі дошкільної та початкової. Складний і нелінійний характер питань, що стосуються наступності в навчанні та розвитку дитини, незаперечність факту значущості та системності освіти з раннього віку вирішальним чином визначають стратегію освітніх реформ в Україні. У цьому контексті проблема наукового обґрунтування педагогічних умов підготовки дітей до навчання у Новій українській школі набуває новітнього звучання насамперед в силу того, що впровадження Концепції Нової української школи спонукає педагогів дошкільної ланки освіти «перезавантажувати» зміст своєї професійної діяльності відповідно до її вимог, що тягне за собою необхідність оволодіння інноваційними педагогічними технологіями, методиками та засобами навчання й виховання.

Огляд наукового доробку останніх років вітчизняних фахівців з питань дошкільної освіти дає змогу констатувати, що на сьогодні проблема підготовки дитини до школи презентована у публікаціях, присвячених загальним аспектам наступності дошкільної та початкової ланок освіти, а також у контексті загальнотеоретичного осмислення основних завдань, що стоять перед Новою українською школою. Перша група публікацій включає в себе наукові рефлексії Н. Гавриш, В. Палійчук, Т. Пантук, Л. Пісоцької, Г. Степаненко, де знайшли своє відображення питання самоцінності дошкільного дитинства, деякі питання підготовки дитини до школи та її суспільно-педагогічні детермінанти, психічні фактори наступності дошкільної та початкової освіти, ключові чинники особистісного зростання старшого дошкільника тощо. Предметом дослідження другої групи

публікацій виступають здебільшого сама проблема наступності та перспективності дошкільної та початкової освіти.

Актуальність проблеми підготовки дитини до школи на сьогоднішній день виникає через дисонанс між реформою НУШ, яка уже 4,5 впроваджена у початкову освіту, і реформуванням дошкільної освіти, яке ще й досі не набуло повноцінного впровадження, оскільки залишилося на рівні середньої дошкільної групи.

Варто зазначити, що донедавна у системі освіти був пріоритет знаннєвої парадигми, як провідної у підготовці людини до дорослого життя, в сучасних умовах динамічного, технологізованого, інформатизованого, глобалізованого світу втрачає свій сенс і ціннісне значення. На зміну йому приходить діяльнісна парадигма, згідно з якою виключна значущість готових знань постає вже не такою очевидною, натомість перевага віддається передусім навичкам, вмінням, компетентностям особистості. На цьому наголошується як у дослідженнях сучасних науковців, так і в державних документах, які відображають стратегічні засади розвитку освіти.

Аналізуючи літературу з проблеми дослідження ми зустрічаємо поняття підготовки до школи, готовності до школи і шкільної зрілості і вважаємо, що ці поняття взаємозалежні адже підготовка до школи - це комплекс педагогічних заходів, спрямованих на загальний розвиток дитини, створення передумов для формування основ загальнонавчальних умінь та навичок, які забезпечили б дитині цілісний особистісний розвиток як суб'єкта майбутньої навчальної діяльності. Результатом процесу підготовки є готовність дитини до шкільного навчання. А шкільна зрілість дошкільника - це прийнятний рівень фізичного й психічного розвитку дитини, що забезпечує її адекватне пристосування до умов шкільного навчання.

У 2018 році було впроваджено реформування початкової освіти на засадах прописаних у Концепції НУШ. Водночас реформування дошкільної

освіти розпочалося лише через 3 роки, тобто у 2021 році було оновлено Базовий компонент дошкільної освіти, який на сьогодні відповідає вимогам компетентнісного підходу до освітнього процесу у закладах дошкільної освіти. Проте на сьогодні відбувається саме реформування освіти дітей середньої дошкільної групи, тобто вікової категорії від 4 до 5 років. Проте, в умовах війни проблема підготовки дітей до навчання у школі набула ще більшої актуальності, тому що чимало ЗДО не працюють і діти вимушені перебувати на дистанційному навчанні, або й взагалі не мають змоги доєднуватися на заняття. Тому питання підготовки дітей до школи ще більше стало залежним від рівня усвідомлення цієї проблеми а також рівня готовності батьків майбутніх першокласників до підготовки дитини до навчання у школі.

З метою вивчення рівня готовності дитини до школи і усвідомленням батьками проблеми підготовки дитини до школи, нами було проведено констатувальний експеримент. Одразу зазначимо, що експеримент було проведено ще до початку війни, оскільки вважаємо його результати на даний момент можуть відрізнятись, внаслідок тривалого негативного впливу на дошкільну освіту.

Оскільки готовність дитини до школи є багатоаспектним поняттям, то під час дослідження ми вивчали рівень готовності кожного із 5 компонентів, зокрема рівень фізичної, інтелектуальної, соціальної, емоційно-вольової та мотиваційної готовності дитини до школи. Для цього старшим дошкільникам було запропоновано добірку діагностичних методик, аналіз яких показав нерівномірність показників кожного з компонентів, зокрема рівень інтелектуальної готовності майбутніх першокласників переважає серед усіх інших компонентів, проте викликає занепокоєння переважання середнього і низького рівня емоційно-вольової та мотиваційної готовності дітей до школи. Ми вважаємо недоречним узагальнювати результати усіх компонентів готовності дитини до школи в

один показник, адже це можна зробити аналізуючи результати однієї дитини, а не групи осіб.

Так як велика роль у підготовці дітей до школи належить батькам, то ми провели анкетування серед батьків майбутніх дошкільників і виявили, що переважна більшість батьків(92%) розуміють необхідність підготовки дитини до школи і усвідомлюють свою роль у цьому.

Більша половина батьків має низький рівень педагогічної культури. На це впливають і соціальні та політичні чинники. Третина сімей є у статусі «штучно неповної», оскільки живуть тимчасово окремо - один з батьків змушений заробляти кошти на проживання сім'ї поза межами України, а це вкрай негативно впливає на цілісність сімейного виховання.

На думку батьків, готовність до школи – це передусім навички читання, письма та лічби. В цьому напрямку готують дітей не лише вдома, а й у різноманітних центрах раннього розвитку дитини. Водночас, емоційному компоненту шкільної зрілості не приділяється увага взагалі.

Батьки потребують і готові розширювати та удосконалювати свої психолого-педагогічні знання та навички стосовно виховання і навчання дітей. Проаналізувавши річний і календарний план роботи дошкільного навчального закладу ми побачили цілу низку завдань і приблизний зміст співпраці дошкільного закладу з батьками. Робота проводиться систематично і спрямована на активне залучення до співпраці всіх членів колективу дошкільного закладу і членів сімей вихованців. Але, водночас, залишається 18% батьків, які не відвідують такого роду заходи. Тому виникає необхідність пошуку інноваційних форм співпраці батьків та вихователів ДЗО.

Педагоги дошкільних закладів освіти констатують розповсюдження батьківської безпорадності, бажання відгородитися від власних дітей, посилаючись на зайнятість, перекласти всі проблеми виховання на старше покоління, на дошкільний заклад, на центри розвитку дитини або гувернерів.

Батьки разом із дошкільним закладом мають сформувати у дітей почуття радості від очікування вступу до школи, зміни статусу, задоволення від подолання перших труднощів та отримання добрих оцінок.

Сьогодення, на жаль, є «суворим» до дітей. Так, педагоги всіх освітніх установ із занепокоєнням помічають наявність у дітей тривожності, страху, відсутність почуття захищеності, знижену самооцінку, відмову виконувати доручення через невпевненість у своїх силах.

На жаль, війна в Україні додала ще більше проблем в стан підготовки дітей до школи, адже більшість дітей не може відвідувати заклад дошкільної освіти, а також центри розвитку, брак живого спілкування, призводить до зниження рівня соціальної готовності, стрес і тривожність дитини також є руйнівною по відношенню до емоційно-вольової готовності дитини до школи.

Узагальнивши результати аналізу науково-педагогічної літератури та констатувального експерименту нами було виокремлено і теоретично обґрунтовано педагогічні умови забезпечення якісної підготовки дитини до школи, зокрема:

- оновлення і якісне удосконалення змісту дошкільної освіти заснованого на формуванні широкого кола компетентностей, потрібних для успішного навчання у сучасній школі;
- реалізація наступності та перспективності між ЗДО і початковою школою;
- встановлення партнерської взаємодії між педагогами закладів дошкільної освіти і батьками;
- створення у ЗДО сучасного освітнього середовища, яке забезпечить необхідні умови, засоби і технології для підготовки дошкільника до навчання у школі;
- готовність вихователів до організації освітнього процесу на засадах компетентнісного підходу і реалізації наступності та перспективності між ЗДО і початковою освітою.

У ході дослідження було розроблено посібник «Мій майбутній першокласник», тобто методичні рекомендації батькам майбутніх першокласників щодо особливостей підготовки дитини до школи. Методичні рекомендації складаються із двох розділів, перший - теорія, містять найважливішу теоретичну інформацію щодо особливостей розвитку кожного з компонентів готовності дитини до школи, а також добірку добірку діагностичних методик на вивчення усіх складових готовності. У додатках презентовано необхідних для діагностики матеріал, у якому діти можуть одразу виконувати необхідні завдання, а також є піар код, за яким можна перейти на низку подібних завдань в електронному режимі.

Отже, наше дослідження є незавершеним, адже потребують подальших розробок та апробації різні форми підвищення рівня педагогічної і технічної культури батьків майбутніх першокласників, а також курси підвищення кваліфікації

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрієвський, Б.М. Проблеми готовності шестирічних дітей до навчання в школі. *Педагогічний альманах : [збірник наукових праць]*. Херсон : РІПО, 2010. Випуск 5. С. 6–9.
2. Антонюк В. З. Теоретичні аспекти формування інтелектуальної готовності дитини до навчання в школі. *Загальна педагогіка та історія педагогіки*. 2012. Вип. 8. С. 4–7.
3. Архипова В. Готовність дітей до школи: граючись, розвиваємось *Психолог дошкілля*. Лютий, 2012. № 2 (31). С. 1–24.
4. Бабаян Ю. О. Психологічна готовність дитини до навчання в Новій українській школі. *International Journal of Education and Science*. 2018.
5. Барташнікова І. А., Барташніков О. О. Як визначити рівень розумового розвитку: «Серія азбука для батьків». Тернопіль, 2011. С. 46 - 66.
6. Базовий компонент дошкільної освіти / Богуш А. М., Беленька Г. В. та інш.; наук. кер. А. М. Богуш. Київ: Видавництво «Світич», 2012. С. 26.
7. Барановська І., Демченко О., Жовнич О., Казьмірчук Н., Стахова І., Подорожний В. Сучасна драматургія для дітей у контексті європейських традицій : навчально-методичний посібник, 2022. Вид. 1-ше. Вінниця : ВДПУ. 260 с.
8. Бех В.П. Планетарна особистість у контексті концепції «Нової української школи». *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2017. Вип. 3. С. 60–67.
9. Білан О. І. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля». Тернопіль: Мандрівець, 2017. 256 с.
10. Брикунець Л. Готовність дитини до навчання у школі. *Відкритий урок: розробки, технології, досвід*. – 2012. – № 12. – С. 32-34.
11. Богуш Алла. Вибрані науково-педагогічні статті. Тернопіль :

Підручники і посібники, 2019. 304 с.

12. Бура Л.В. Чинники, що впливають на успішність адаптації учнів до навчання в основній школі. *Проблеми сучасної психології: Збірник наукових праць КПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г.С. Костюка НАПН України*. 2012. Випуск 15. С. 48-56.

13. Бубін А. О. Проблеми наступності дошкільної та початкової освіти в педагогічній спадщині українських педагогів. *Волинський національний університет ім. Лесі Українки. Наук. вісн. Серія: Педагогічні науки*. Луцьк, 2010. № 23. С. 131-134.

14. Білан О. І. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля». Тернопіль: Мандрівець, 2017. 256 с.

15. Вітюк В.В. Готовність педагогів до змін в умовах реалізації Концепції «Нова українська школа». Педагогічний пошук. 2017. № 2. С. 3–6.

16. Видра О. Г. Вікова та педагогічна психологія : навчальний посібник. К. : Центр учбової літератури, 2011. 112 с.

17. Гірний О.І. На чому будувати теорію виховання для «нової української школи». Філософія освіти. 2017. № 2. С. 98–114.

18. Демченко, О., Казьмірчук, Н., & Стахова, І. (2022). РОЗВИТОК SOFT SKILLS МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЯК ЗАСІБ АКМЕОЛОГІЧНОГО ЗРОСТАННЯ. *Professional Pedagogics*, 1(24), 91–101.

19. Демченко О.П., Казьмірчук Н.С., Жовнич О.В., Стахова І.А. Підготовка студентів до використання театралізованої діяльності для розвитку у дітей soft skills: європейський контекст. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: збірник наукових праць. Вінниця: ТОВ «Друк плюс», 2022. Вип. 64. 277с. С. 181-193.

20. Державний стандарт початкової освіти: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. No 87. Урядовий кур'єр. 2018. No 38. 43 с.

21. Дитина. Освітня програма для дітей від 2 до 7 років / наук. кер.

проекту В.О. Огнев'юк ; наук. ред.: Г.В. Бєленька, М.А. Машовець. Київ, 2016. 304 с.

22. Дитина в дошкільні роки: комплексна освітня програма / наук. кер. К.Л. Крутій. Запоріжжя, 2016.

23. Дитина у сучасному соціопросторі : навч. посібник / за ред. Т.О. Піроженко. Київ–Кіровоград, 2014. 272 с.

24. Елькін М., Батарейна І. Формування цінностей дошкільнят та учнів в умовах реалізації Концепції Нової української школи. Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія : Педагогіка. 2018. № 1. С. 70–77.

25. Дошкільна освіта: словник-довідник / Упор. К. Л. Крутій, О. О. Фунтікова. Запоріжжя: Тов. «ЛПКС» ЛТД, 2010. 324 с.

26. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія. Навчальний посібник Київ : Центр учбової освітньої літератури, 2012. С. 204 - 208.

27. Завалевський Ю. Сутність професійної компетентності вчителя в реалізації Концепції Нової української школи. Нова педагогічна думка. 2017. № 1. С. 11–15.

28. Зенько О. Особливості соціально-психологічної адаптації молодших школярів до навчальної діяльності. *Гуманізація навчально-виховного процесу*. Слов'янськ, 2012. Спец. вип. 9. С. 215- 222.

29. Єжова О. О. Сутність організаційно-педагогічних умов педагогічного процесу. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Психолого-педагогічні науки*. 2014. № 3. С. 39–43.

30. Інструктивно-методичні рекомендації «Щодо організації діяльності закладів освіти, що забезпечують здобуття дошкільної освіти у 2019/2020 навчальному році» : додаток до листа МОН України від 02.07.2019 No 1/9-419. URL: <https://www.pedrada.com.ua/news/4954-metodichn-rekomendats-shchodo-organzats-dylnost-zakladv-doshklno-osvti-u-20192020> (дата звернення: 20.08.2019)

31. Казьмірчук Н., Василенко О. Соціально-виховний потенціал театралізованої діяльності. Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти: збірник матеріалів V Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля, 2021. Вип. 10. С. 497-500.

32. Казьмірчук Н.С. Педагогіка партнерства як запорука ефективної підготовки майбутніх педагогів до впровадження європейського досвіду формування soft skills учнів початкової школи. Партнерство в освіті та соціальній роботі: сучасні виклики та перспективи : матеріали міжвузів.наук-практ конф. (Хмельницький, 22 лютого 2022 року). Мельницький:ПП «А.В.Царук», 2022. С.86-90.

33. Казьмірчук Н., Попелюська В. Формування шкільної зрілості дитини в середовищі співпраці сім'ї і ЗДО // Інклюзивна освіта як індивідуальна траєкторія особистісного зростання дитини з особливими освітніми потребами : збірник матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю /За ред.. О.А.Голук. Вінниця : Меркьюрі-Поділля, 2019. Випуск 2. С. 66-70.

34. Колесова Г. Діагностика адаптації першокласників: Методичне забезпечення. *Психолог*. 2010. № 23–24, червень. 3-18.

35. Корякіна, І. В. Особистісна готовність дітей 6-го року життя до школи як актуальна проблема сьогодення. *Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету (Педагогічні науки)*. Бердянськ : БДПУ, 2010. № 3. С. 176–185.

36. Ковшар О. В. Теоретико-методичні засади організації передшкільної освіти: монографія. Кривий Ріг : Видавець Роман Козлов, 2015. 244 с.

37. Ковшар О. В. Роль партнерської взаємодії дошкільної та початкової ланок освіти в організації передшкільної освіти. *Наукові записки Ніжинського державного ун-ту імені Миколи Гоголя. Психолого- педагогічні науки*. 2015. №

4. С. 57–63.

38. Комплексна програма розвитку, навчання та виховання дітей дошкільного віку «Соняшник». Тернопіль: Мандрівець, 2014. 144 с.

39. Кіндрат І.Р. Інтеграційні засади побудови освітнього процесу в сучасному дошкільному навчальному закладі. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2012. № 22(257). С. 114–120.

40. Куліш Р. В. Психолого-педагогічні умови підготовки дітей до навчання у школі. *Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету (Педагогічні науки)*. Бердянськ: БДПУ, 2010. № 3. С. 125-131.

41. Лазаренко Н.І., Коломієці А.М. Глобалізація та інформатизація як паралельні процеси в сучасному суспільстві К. : Видавничий дім «АртЕк» 2017.

42. Лазаренко Н. І. Тенденції професійної підготовки вчителів у педагогічних університетах України в умовах євроінтеграції.: дис. ... доктора пед. наук : [спец.] Вінницький держ. пед. ун-т імені Михайла Коцюбинського, Інститут педагогічної освіти та освіти дорослих імені Івана Зязюна, НАПН України. Київ 2020. 571 с.

43. Лазаренко Н. І. Тенденції розвитку та реформування вищої педагогічної освіти: зарубіжний досвід. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія : зб. наук. праць / ред. кол.: В. І. Шахов, О. В. Акімова, В. І. Бондар та ін.; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. Вінниця : Твори, 2018. Вип. 56. С. 197-202.

44. Лазаренко Н. І. Суперечності, проблеми і парадокси в системі сучасної педагогічної освіти. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб.наук.пр. Київ-Вінниця : ТОВ фірма «Планер» 2019. Випуск 53. С.5-9.

45. Лазаренко Н. І., Гуревич Р. С., Горохівська Т. М. Компетентнісний підхід як провідний методологічний концепт формування професійно-педагогічної культури майбутніх педагогів в умовах євроінтеграції. Інтеграція в європейський освітній простір: діалог зі стейкхолдерами : колективна монографія. Вінниця : ТОВ «Друк», 2022. С.4-24.

46. Лисенко Н. В., Кирста Н. Р. Педагогіка українського дошкілля: У 3-х частинах. Ч. 2: навч. посіб. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2010. 360 с.

47. Любарська І. Співпраця дошкільного закладу і родини у контексті підготовки дитини до школи. *Вісник інституту розвитку дитини. Серія «Філософія. Педагогіка. Психологія»: збірник наукових праць*. Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. Вип. 17. С. 68–72.

48. Любчак Л.В. Професійна готовність соціального педагога до розвитку емоційної сфери молодшого школяра. *Педагогічна освіта: теорія і практика. Педагогіка. Психологія*. 2009. №11. С 156-161.

49. Муханова І.Ф. Психолого-педагогічна корекція низького рівня шкільної готовності старших дошкільників. *Актуальні проблеми психології*. 2010. Т. 7. Вип. 22. С. 124-128.

50. Микитейчук Х. І. Підготовка дитини до школи в системі дошкільної освіти Республіки Польща : автореф. Dissertation Abstract. 2020.

51. Новак О.М. Готовність дитини до навчання у школі як основа забезпечення наступності навчання у дошкільних навчальних закладах та початковій школі Електронний ресурс. *Педагогічні науки: Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2013. Випуск 1. 35-46.

52. Смольникова Г. Нові відкриття – щодня! Дошкільне виховання. 2013. № 3.С.6.

53. Сулік О. А. Психологічна готовність до навчання як фактор адаптації до школи у молодшому шкільному віці. *Актуальні проблеми психології в закладах освіти*. 2022.

54. Половіна О.А., Ліпчевська І.Л. Наступність дошкільної освіти та Нової української школи: реалії та перспективи. Інноватика у вихованні. 2018. Вип. 7(1). С. 203–214.

55. Програма розвитку дітей старшого дошкільного віку «Впевнений старт». Тернопіль : Мандрівець, 2013. 104 с.

56. Хомич І. С. Фізіологічні і психологічні аспекти соціальної адаптації дитини до школи. *Психологія: реальність і перспективи*. 2019. № 10. С. 153–159.

57. Яценко Т. В. Діагностика психічного розвитку дітей дошкільного віку: методичний посібник. Кременчук, 2011. 84 с.

58. Яновська Т.А. Особливості розвитку мислення молодших школярів в умовах інтегрованого навчання: *Автореф. дис. канд. психол. наук: 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія*. Ін-т післядиплом. пед. освіти АПН України. К., 2018. 22 с.

59. Demchenko O., Koval T., Vatso M., Lyamar Y., Turchyna I. Развитие рефлексивного компонента готовности будущих педагогов к работе с одаренными детьми во время тренинговых занятий. Society. Integration. Education: Proceedings of the International Scientific Conference. Volume I, May 22th-23th. 2020. P. 119-132.

60. Demchenko O., Stakhova I., Davydova M., Larina I., Lyamar Y., Strilets S. Preparation of Future Teachers for the Development of Giftedness of Preschool and Primary School Children by Means of Dramatization. SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION. Proceedings of the International Scientific Conference. Volume II. May 28-29. 2021. С.165-177.